

K úpravě vltavských břehů.

(Z kruhů odborných.)

Čelli jsme před vánočními svátky potěšitelnou zprávu o komisi konané o úpravě a okrášení břehů vltavských od Prahy ke Kralupům. Naplnilo nás upřímnou radostí, že rozhodující kruhy nabyly přesvědčení o nutnosti, ujmouti se zbytků přírodních krás tak zanedbaného okolí našeho hlavního města. Bohužel však způsob této úpravy, ve zprávě naznačený, nutí nás k obavám. Dle zprávy bude první úlohou úpravy snéstí balvany a skaliska, které prý posud lijavci do Vltavy bývají strhávány a tam plavbě nadmíru překážejí. Dále mají býti stráně skopány, svahy pravidelně urovnány a lesem osázeny. Konečně toky vodní do Vltavy ústící upraveny a při nich nádržky vodní zřízeny. Vesměs užitečné a chvalitebné úmysly — a přece naplňují každého přítele přírody, kterému jsou známy výsledky posavadních regulací i úplný nezdar pokusů osazovacích — pravou hrůzou.

Kde, probůh, spadl v posledních 20 letech nějaký balvan do Vltavy a překáží plavbě? Má snad tato záminka býti důvodem pro vylámaní a odstranění malebných skalisk u Kozlovky — v Podhoří — blíže »dynamitky«, u Klecan, pod Rívnáčem, pod Morání, proti Libšicům pod Vetrušicemi a t. d.? Vždyť jsou to po zpusťování údolí hlubočepského (sv. Prokopa), údolí košířského a jiných — kromě Šárky — poslední zbytky přirozené malebnosti okolí pražského.

Jak takto pravidelně »upravená« skalní stráně vypadá, viděti lze od Klecan k Husinci, kde svrchní partie proměněny ve fádní lom (firmy Laana), spodní pokryty odkrývkou a úlomky nepotřebného kamení ve formě »pravidelně upraveného svahu«, do kterého se sice všelicos sázeti může, v němž však nic neporooste pro nedostatek vláhy, zaviněný propustností volně nasypaného kamení, které teprve po dlouhém čase v úrodnější prst se rozpadne. Podobně »pravidelně« upravenou stráně viděti lze mezi Podbabou a Selcem. — Za 6 let po snesení a pravidelném srovnání horního hlinitého svahu (tu ovšem pro bezpečnost trati železniční potřebného) neuchytil se tam jediný trs trávy. —

My však se nechceme diviti na krajinu, zpusťosenou jistě aspoň na dobu

jednoho pokolení, byť i podle lineálu srovnanou. — Úplný neúspěch osázení břehů vltavských, které sice vítáno s povděkem celou veřejností a provedeno značným nákladem, měl by nás konečně poučiti, že nelze podobné úpravy provésti dle šablony a šňůry. »Naturam expellas furca!« Na vyprahlých stráních, vražednému znoji západního slunce vysazených, není možno za měsíce vykouzlití jehličnatý les v pravidelných obrazech sázený. Tu musí postupováno býti s velkou znalostí věci i terrainu, tu musí použito býti všech nahodilostí: míst, kde za balvany skal a v rozpuklínách jejich úrodná prst se zachytila — každého výmolu, stružky i vodoteče, kde nezbytná vlhkost se udržuje, může býti chráněno stínem provisorních porostlin. Tu od místa k místu dlužno voliti druh stromů a keřů. Tu nutno spíše horizontálním zbrázděním zachytiti každou kapku vody na prospěch vegetace a nikoliv upravením »pravidelných svahů« starati se o to, aby vzácná vláha co nejrychleji stekla dolů.

A což slíbená úprava vodních toků!? Posavadní krajinářské i hospodářské výsledky podobných regulací musí vzbuzovati nejoprávněnější nedůvěru! Ubohý potůček, který svým malebně klikatým tokem udržuje svému lučninu okolí nezbytnou vláhu a za to jednou — dvakrát do roka z břehů vystoupí a okolní louky důkladně pohnojí — prohlásí se pojednou k svému i jiných velikému překvapení za »běsný živel, který v hodině zničí klopotnou práci pilného rolníka«. Tento slohový obrat opakuje se tak často a dlouho, až »veřejnost« uzná za nezbytné »běsa« regulovat, ovšem s podporou obcí, země a státu.

Zhotoví se plán a počne se slavnostně s prací. Nejprve se vykácěji a »rozeberou« všechny staré topoly, olše, vrby i keře, byť i od čáry upravnovací na sta metrů byly vzdáleny. Všecko se »zkasíruje!« Nelze ani uvěřiti, jakou práci náš pilný lid vykoná při tom za staré, vlhké a bezcenné dříví. Na to vykope se podle lineálu nové řečiště s třemi průřezy: pro nejnižší, střední a největší možnou vodu. Tento největší profil jest tak rozsáhlý, že zaujímá často se svými násypy polovinu výměry lučních pozemků. Jsouť u nás v okolí Prahy louky skutečně obmezeny výhradně na onu malou část pozemků, která posud buď pro spodní vlhkost neb pro inundaci v řepné pole nemohla býti proměněna. Spousta vykopaného materiálu se rozveze a deponuje na sousední louky, svahy břehů se vzdělá, vystaví potřebné i nepotřebné mosty a »běs« jest zkrocen! Povodně zabráněny, pozemky odvodněny a vysušeny — zbytek bývalé louky rozofe se na řepná pole neb ještě raději promění v »stavební místa«. —

Kdo by toto líčení měl za nesprávné neb přehnané, nechť podnikne laskavě procházku na př. po regulované Rokytec od Hrdlořez k Hloubětínu.

Jak jest to však možné, že »veřejnost« nevidí křiklavého nepoměru mezi nákladem a užítkem — prací a výsledkem!? Což všimá si vůbec naše veřejnost věci veřejných kromě oněch, které jí noviny dle ustáleného zvyku a výběru předkládají? Pouze interessenti vědí, co se děje, pokud dostávají liberálně vyměřené náhrady za pozemky k regulaci odstoupené, jest v území regulací postiženém nálada růžová — kocovina dostavuje se teprve, když mají zájemníci platit své podíly nákladu, které se jim přes všechny subvence a příspěvky obcí a země zdají neuvěřitelnými. Pouze poukaz na dlouhou dobu splatnosti a bezúročnost zamezuje výbuchy nespokojenosti. — Tak si náš národ hospodářsky pomáhá! —

Této exkurse bylo zapotřebí, aby byly osvětleny věci veřejnosti tak

málo známé. Se stanoviska záchrany a rozhojnění sporých zbytků přírodních krás našeho okolí vysvitá z toho, co tu uvedeno:

»Veškeré úpravy vedeny budlež zkušeným, praktickým rozumem a vřelým uměleckým citem.« Pryč přitom s lineálem, šablonou, šimly a hesly!!

Všechna čest budiž našim inženýrům, pokud tvoří ve svém oboru; v tomto případě jim však vedení nepatří. Jest konečně na čase upustiti od naivního názoru, že jest nezdvořilostí vytknouti někomu, že něco neví, kdo se tomu nikdy neučil, o čem nikdy neslyšel a nečetl, o čem nepřemýšlel a čím se nezabývá. Vůdce veřejného života, právníci, mají bohužel velice nejasnou a namnoze nesprávnou představu o tom, co technik umí, a dávají mu při různých komisích otázky a ukládají úlohy, kterými se i při svém pílém studiu i při klopotné práci u stolu a v terrainu nezabýval. Poněvadž celá komise obvykle předpokládá, že tázaný — obzvláště je-li vyššího stupně hodnostního — je zajisté ve všech věcech těch znalcem, stává se podivným způsobem, že dotazovaný hanbí se přiznati k tomu, že otázka nespadá v jeho odbor, a odpovídá podle možnosti a pracuje poctivě, jak umí. Tak povstávají různé ty regulační projekty a plány, jichž myšlenkovým jádrem bývá nějaké heslo: rozšíření komunikace, srovnání křivého, uniformování, různé zastaralé předpisy, záchrana plavby a břehu atd. atd. Na toto jádro věnuje se spousta poctivé technické práce: precizní vyměřování, tracování, pracovní výpočty, dýchací konstrukce, obratné dispozice stavební — zkrátka vše, co technik umí. Že v luštěních těchto velkou úlohu hraje lineál a kružítko, jest v povaze věci.

Není vinou technickou, poukáže-li s pýchou na **11** v jedné kanceláři propracovaných, však podstatně různých plánů regulačních téže krajiny, ze kterých i laikovi patrné, jak vedoucí myšlenka od plánu k plánu se měnila myšlenkami odjinud importovanými a vlivy různých — ba velice

Loggie zbořeného domu Melantrichova.

různých faktorů! (Plány na úpravu Letné.) Technická práce na všech byla vzorná a chlouba technikova i tenkrát oprávněna, byla-li velká práce i ohromný náklad v y p l ý t v á n y na špatný program!

Ze všeho jest patrné: Programová část každého regulačního projektu má být výsledkem úřady v š e c h povolaných činitelů, kterým jsou terrain i poměry místní podrobně známy.

Program úpravy břehů vltavských měl by být určen součinností: 1. umělce malíře krajináře, 2. moderního zahradníka krajináře, 3. zkušeného lesníka, oekonomy, 4. inženýra geologa, 5. expertů místních a 6. juristy pro otázky právní.

Takto sestavená komise by zajistě místo odstraňování imaginérně »nebezpečných skalisk«, vysušování neexistujících močálů a svádění »bystrin« do vyzděných neb rigolovaných stok dala na první místo programu odstranění hnusné, všecko okolí otravující, bez povolení postavené, nikde po veškerém civilisovaném světě netrpěné továrny na hnojiva proti Selci. Tam postavil podnikavý obchodník prkenné provisorní boudy, pevně očekávaje, že úřady bude donucen v krátkém čase je odstraniti. Zatím chodí i veřejnost i sl. úřady po 25 let kolem rozpadávajících se chatrčí, ve kterých majitel již miliony vydělal, a nevidí, než co je v aktech. »Quod non est in actis, non est in mundo.«

Bylo by tedy na čase, aby veřejnost věcem těmito věnovala více pozornosti a účasti. My alespoň budeme se k veledůležitému předmětu úpravy břehů vltavských v okolí Prahy vraceti tak často, jak bude zapotřebí.

Ze schůzí klubu.

Ve schůzi dne 9. dubna čten byl přepis člena klubu p. Viléma Mrštika, který se cítí dotčen slovy v úvodě přednášky p. Jiránkovy v č. 5. t. I. otištěné. K tomu konstatováno — při plném a vděčném uznání zásluh, kterých si p. V. Mrstík dobyl o klub jako jeden z jeho spoluzakladatelů — že podle vzájemné úmluvy klubu s vydavatelstvem t. I. na obálce 4. čísla I. ročníku uveřejněné domácí rada klubu přejímá zodpovědnost toliko za zvláštní oddíl klubu vyhrazený, jinak za články mimo tento oddíl umístěné odpovídají jejich autoři, jak ostatně zřejmo jest z oznámení, otištěných pod ohlavením na obálce každého čísla.

*

Dne 5. března jednala domácí rada o výstavce v Pacově, na základě dopisu p. Autengrubera. Usneseno připravit materiál tak, aby d. r. mohla jej ještě revidovati a reprezentovati klub při této příležitosti — závodech molocyklů — důstojně. — Za členy přijati: p. B. Klíndera, dv. r. K. Marek, sl. B. Sámalová.

Referováno o zamítnutí protestu hr. Buquoye proti regulaci ulice Lázeňské, kterážto otázka braničí se zbořením domu »u sedmi čertů«, jemuž se implicitě protest opírá. Po delší debatě o budoucí úpravě Mallézského náměstí v těchto místech rozhodnuto v příští schůzi schváliti definitivní znění veřejného zaslána na ohájení Strakovy paláce na základě některých nových faktů ve schůzi sdělených. Soupisná komise požádána o urychlené odkrytí stropů v paláci.

S radostí přijato na vědomí, že výstava »Krásné Prahy« mimo všestranné uspokojení vyvolala ve veřejnosti řadu návrhů — nejposléze: aby expozice použito bylo k jakémusi tournee po velikých městech v cizí, kterým by se šířila známost o Praze. Po delší debatě sneseno vyčkati s definitivním rozhodnutím v této důležité záležitosti, až se strany nejvíce interesované podány budou další podrobnosti k jejímu návrhu. Současně učiněno sdělení o příbližném finančním výsledku výstavy, jenž je velmi potěšitelný. Další část schůze věnována obšírnému jednání o modalitách vydání díla »Krásná Praha«.

Dne 12. března referováno o stadiu záležitosti Strakova paláce, jenž v termínu květnovým bude vyprázdněn, načež přikročí se k odkrytí stropů; na nich budou pak fotografovány malby, které, pokud jich předmět je znám, označují šťastné války Karla VI. Další debata vyzněla v přesvědčení, že Klub musí být účasten komise na bourání paláce, chystané na nejbližší dny a všemi silami a prostředky opřít se značení celistvého rázu posledního náměstí, které Praze zbylo neporušeno. Potom rozhodnuto, vedle podání memoranda radě městské, ještě pro názor i do fotografie nynější situace náměstí, vzkreslití budoucí stav po vystavění nové školy. —

Při jednání o stavbě domu v sousedství obnoveného kostela sv. Martina připomenuto, že by novým domem bez omezení jeho výšky vzato bylo budoucímu museu v kostele mnoho světla. —

Schváleno znění přípisu starostovi pražskému p. dr. Karlu Grošovi. Přípis bude mu odevzdan deputací (pp. prof. Koula, dr. Jeřábek, lov. Čupr).

Upozorněno, že na radniční veži staroměstské opadáva omítka, a že bourá se dům u tří jezdců na Havličkově náměstí. Debatní večer o přístavbě staroměstské radnice odložen na pozdější dobu. —

Sděleno, že výstavu Krásné Prahy navštívilo 9132 platících osob; katalogů bylo prodáno 1960 — takže z výtěžku připadá Klubu přibližná kvota 1500 K. Domácí rada vyslovuje komitétu díky za jeho práce, korunované tak pěkným výsledkem. —

Na žádost spolku »Budivoje«, aby mu byl delegován řečník k přednášce o tematě »Stará Praha«, uvolil se přednášku převzítí místopředseda klubu pan J. Emler.

Zbytek schůze věnován vnitřním záležitostem Klubu, při čemž připomenuty i modalitty, za nichž Klub uspořádá společně se Společností přátel starožitností českých (a případně i se Svazem spolků okraslovacích) sjezd na ochranu památek, podle návrhu mpř. Emlera, jenž za týden o předmětu bude přednáseti ve Společnosti.

V sezení d. r. dne 19. března usneseno, vytisknouti seznam členů Klubu. —

Připomenuto, že již 5. číslem časopisu Krása našeho domova vyčerpána v klub. části plocha 500 cm² pro obrázky, vyměřená původně celému ročníku. —

Přečtena odpověď archaeologické komise při čes. Akademii věd. Františka Josefa, kterou sděluje, že »Soupisu památek« zásadně nerozdává. —

Delší diskusse věnována záležitostem letenské stráně, kde nová silnice prorvala krásnou alej, a mimo to značně znešváfen někdejší pěkný stav bývalých Marianských hradeb. Při tom vzpomenuto, že již před lety měl předseda Klubu prof. Koula v Národních Listech odborný článek o úpravě Letne, tedy v době, kdy bylo lze ještě pomýšletí na úpravu nenásilnou, přiměřenou a organickou. —

Zbytek schůze věnován redakčním personáliím díla »Krásná Praha«; stejnými podrobnostmi vyplněn počátek schůze příští dne 26. března. —

Dalším předmětem jednání byly věci paláce Strakova, a usneseno — mimo jiné — žádati, aby otázka zřízení budovy školní na místě paláce řešena byla také se stanoviska pedagogické vhodnosti. Promemoria příslušná přepracuje definitivně dr. L. Jeřábek. S věcí souvisí i nynější možnost, aby obec zakoupila palác Thurn-Taxisův na Malé Straně, který by se velmi dobře hodil k účelům školním. Kdyby obec Pražská palác zakoupila s určením podobným na př. pro gymnasium, zůstalo by místo pod Peltínem, jež nyní má gymnasiem býti zabráno, volně pro školu obecnou; tak by zůstal zachován palác Strakův, jenž má jinak býti obětí budovy obecné školy.

»Club du Vieux Rouen« žádá klub »Za Starou Prahu« o zaslání časopisu.

Po referátě p. obec. starš. Hodka, o nynějším stavu jednání o parcelaci pozemků na podolské straně Vyšehradu, a po zmínce o novostavbách podolských v blízkosti Vyšehradu, usneseno po krátké debatě, obnoviti podání k městské radě (1903 učiněné) o zřízení meziměstské komise pro revisi polohopisných a regulačních plánů pražských předměstí a přilehlých částí Prahy. —

Po diskusi o budoucnosti chatných, resp. povodní stržených sousosí na mostě Karlově a o jejich nástupcích vzata na vědomí přání c. k. ústřední komise pro památky umělecké a dějinné, aby jí zasiláno bylo po kopii všech důležitých podání Klubu. —

Do komise o opravě severního portálu týnského delegován dr. L. Jeřábek a požádán, tlumočiti při komisi přání dom. r., aby, bude-li doplnění nezbytno, na doplněných částech portálu označen byl rok rekonstrukce. —

Jednáno o akci pro získání nových členů; d. r. spoléhá při tom také na účinné spolupůsobení a zakročení členů posavadních, jichž je 550.

Schůzi domácí rady dne 2. dubna podán referát o komisi na bourání Strakova paláce, jejíž výsledek byl odkladný, vzhledem k četným podaným protestům (klubem »Za Starou Prahu«, hr. Buquoyem, Soupisnou komisí, konservátorem Herainem, subkomitétém Soupisné komise ústy archt. R. Křiženeckého a j.).

Komitétu česk. oddělení rak. výstavy v Londýně dány budou na výběr fotografie ze sbírky klubovní pro účely expozice.

Krátká debata věnována budoucnosti býv. paláce Michnovského (nyn. Zbrojnice) na Újezdě. —

Usneseno žádati za znovuzřízení kašen při podstavci sochy sv. Jana na Maltézském náměstí, jež na starších obrazech tam viděti a jež před lety odstraněny, ac jsou nepostrádatelnou součástí podstavce, k jehož architektuře patří. Po návrhu obec, staršího p. tov. L. Čupra bude žádáno za znovuzřízení kašny i pod sochou Vltavy u paláce Clam-Gallasova na Mariánském náměstí.

Na konec podán obšírný referát o přednášce mpř. J. Emlera ve Společnosti přátel starožitností českých (31. března t. r.) »o sjezdu na ochranu památek uměleckých i přírodních«, o motivech k ní a o cílech sjezdu, hlavně po stránce zákonodárné, informační a propagační. Referent upozornil, že jeho přednáška vyjde v časopise Společnosti přátel starožitností českých, odkud vysvitne v podrobnostech program sjezdu. Referát schválen, program přijat a stanovena přibližně doba sjezdu a některé modalily pro jednání se spřátelenými spolky, jichž se týče, o účast pod iniciativou Klubu. Závěrek schůze vyplněn, za přítomnosti p. F. X. Hodáce předběžným dohovorem o spolupůsobení Klubu při arrangementu jedné části letošní všestudentské slavnosti. Podrobnosti budou smlouveny teprve zvláštními delegáty.

Umělecko-průmyslové museum darovalo knižní hověné klubovní proslulé dílo: Dr. Karel Chytil. Umění v Praze za Rudolfa II. V Praze 1904. Dárci vysloveny budou díky. —

Z výkazu příjmů a vydání v předešlém čísle na str. 85. otištěného vypadla ve sloupci vydání nemilým nedopatřením položka Zábavy a vycházky obnosem 222 Kč 79 h, což tímto doplňujeme.

Výstava Krásné Prahy. Přípravné komitě sklá-

Pohled na chrám sv. Víta před renovací.

dalo se z pp.: K. D. Mráz, jako předsedy, J. Emmlera jako místopředsedy, PhC. V. V. Stecha jako jednatele a z členů: Al. Czerma-ka, taj. Krasoum-né jednoty, Jar. Homoly, arch. B. Hübschmanna, JUC. Eug. Poláka, JUC. V. Preissiga, arch. J. Rejchla, arch. St. Růžický, arch. St. Sochora, Jar. Strettího, Viktora Strettího a arch. V. Zákrej-se. V umělecké jury, jež rozho-dovala o přijetí zaslaných děl, by-li: p. J. Bárta, sl. Z. Braunerová, p. Jindr. Jakesch, p. V. Jansa, p. K. D. Mráz, pan F. Staegr a p. Rich. Teschner. Instal-lací výstavy vedl architekt Bohum. Hübschmann za pomoci pp. Jar. Strettího a St. Sochora. Výzdoba katalogu, v němž nebyli uváděni u jednotlivých objektů majitelé

Pohled na chrám sv. Víta z Jeleního příkopu.

Fot. J. Eckerta.

proto, aby třetími interestenty nebyli obtěžováni, byla kreslena malířem V. H. Brunerem, plakát výstavy navržen malířem J. Konůpkem.

Stará Praha v soutěži fotografické. Z usnesení d. r. klubu Za Starou Prahu vypsaná bude soutěž na nejlepší pohledy do zákoutí staré Prahy. Geny budou tři, lhůta do konce května; bližší podmínky, jež budou vytyčeny ve sro-umění s klubem fotografů amatérů, budou sděleny denními listy. Řádky tyto mají tedy toliko véas upozorniti na věc.

Pobřeží Malé Strany a jeho estetický význam — nadepsána je studie architekta A. Balšánka v prvním čísle nového ročníku »Díla«. Je v ní opět — jako již v přednášce autorové — poukázáno na kritický přímo dosah zastavení Malé Strany a činí se rozvahy o nevhodnějších formách pro ně. Bylo by si vroucně přáti, aby příští pokračování provozeno bylo pro lepší názor laiků také ilustracemi.

O Svatovítské věži rozpředla se zajímavá debata v společenském klubu Slavii na večeru dne 31. března 1906. Zahájil ji p. arch. Hübschmann vylouživ historii restaurace chrámu, nynější stav věže a význam otázky, kterou radil roz-řešiti zvýšením původní střechy věžní o 8 m. Debaty se zúčastnil především pan Z. d. Wirth zásadně požaduje svobodu pro tvořícího umělce i v této otázce. Přítomný stavitel domu p. arch. Kamil Hilbert vyzván byv p. Milošem Jiránkem, aby spornou věc osvětlil konkrétními doklady, prohlásil především, že otázka nové věže není před sedmi lety vůbec akutní, jakož i že není dosud

nijak definitivně rozhodnuto, zvláště potud ne, aby byl nynější stavitel domu vázán nějakými plány staršími. Podle starého zvyku mívá nový stavitel osaditi — jak se p. architekt při tom zmínil — podle plánů svého předchůdce pouze ty kameny, které najde v dílnách rozpracovány. Vyvrátiv potom návrh páne Hübshmannův, vysvětlil svůj poměr k restauraci domu, vyhrazuje si přesnější vytčení svého stanoviska na dobu pozdější, zejména až budou hotovy modely silhuety Hradčan s novou projektovanou věží.

Nemohouce proto podrobněji tuto uváděti myšlenky pozoruhodných výkladů páne architektových, chceme vytknouti alespoň hlavní zásady, ke kterým se p. architekt otevřeně přihlásil. Hlásí se na jedné straně k přátelům konservace, hájí na druhé straně právo na původní tvůrčí práci uměleckou i pro odchovance starší školy historické, v jejichž — tehdy správných a obecně za správné uznávaných — zásadách dobudování domu bylo započato a přirozeně má býti dokončeno.

Debaty zúčastnili se ještě pp. prof. dr. Arnošt Kraus a Jan Emler, který zejména vytkl stanovisko zastanců starého malebného rázu Prahy a uvedl důvody, pro které se přimlouvají za rozhodné zachování statu quo.
